

بازنگری در پیش بینی و تامین داروسازان کشور تا سال ۱۴۰۴

مجری: دکتر مرتضی نیلفروشان

گروه: علوم دارویی

سال شروع: ۱۳۹۳

سال پایان: ۱۳۹۶

چکیده

مقدمه

این طرح به منظور بازنگری بررسی تعداد داروسازان موجود و مورد نیاز جهت نظام سلامت و نحوه و چگونگی تامین داروسازان و تطبیق این دو مهم یا یکدیگر تا سال ۱۴۰۴ تهیه شده است. داروسازان از ارکان مهم نظام سلامت به شمار رفته و متخصصین این گروه نیازمند به ارائه خدمات در واحدهای مختلف نظام سلامت به صورت مستقیم و غیرمستقیم از قبیل داروخانه ها، مراکز درمانی، صنایع داروسازی، صنایع مرتبط با سلامت، نیروهای ستادی، نیروهای پژوهشی و اعضاء هیئت علمی می باشند. با توجه به افزایش مراکز آموزشی داروسازی عمومی از قبیل مراکز بین المللی و نیز ایجاد دانشکده های جدید و افزایش ظرفیت پذیرش دانشجو، لزوم بررسی تعداد داروسازان در شرایط فعلی، نوع اشتغال و نحوه توزیع جغرافیایی و تعداد داروسازان در سال ۱۴۰۴ ضروری است.

روش شناسی

در این مطالعه ابتدا با جمع آوری اطلاعات از مرکز ملی آمار، انجمن داروسازان، نظام پزشکی، سازمان های مرتبط با اشتغال داروسازان به بررسی آماری وضعیت فعلی و سپس با جمع آوری اطلاعات در مورد تعداد دانشکده ها و تعداد پذیرفته شدگان داروسازی به پیش بینی تعداد داروسازان تا سال ۱۴۰۴ پرداختیم.

یافته ها

نتایج مطالعه نشان داد که در شرایط کنونی تعداد داروسازان در کشور برابر با $2/28$ نفر در هر ۱۰ هزار نفر می باشد. این تعداد کمتر از میانگین جهانی یعنی $6/2$ داروساز در هر ۱۰ هزار نفر است (لیسانس و Pharm D، البته تعداد داروساز Pharm D به تفکیک قابل دستیابی نبود).

بحث و نتیجه گیری

در خاور میانه نیز تنها کشورهای عربستان و یمن از تعداد سرانه داروساز کمتری نسبت به ایران برخوردارند. مقایسه مطالعه سال ۱۳۸۹ با مطالعه کنونی نشان دهنده رشد $16/84\%$ در تعداد داروساز در هر ۱۰ هزار جمعیت می باشد.

توزیع داروسازان در کشور بسیار نامتقارن می باشد و از تهران با $5/28$ نفر در هر ۱۰ هزار نفر تا استان هرمزگان در کشور با تعداد $0/58$ (نفر در هر ۱۰ هزار نفر و استان سیستان و بلوچستان با $0/84$ نفر در هر ۱۰ هزار نفر متغیر است. اطلاعات به دست آمده نشان دهنده ارتباط مستقیم بین سطح اقتصادی استان های کشور با تعداد داروساز در استان ها می باشد.

نتایج به دست آمده در مورد تعداد پزشکی در هر ۱۰ هزار نفر (براساس آمار به دست آمده از سازمان نظام پزشکی کشور) نشان دهنده میانگین ۱۴/۴۷ پزشک (عمومی و متخصص) در هر ۱۰ هزار نفر در کشور و بالاتر بودن این نسبت در استان های تهران، یزد و فارس و پایین تر بودن این تعداد در استان های سیستان و بلوچستان، خراسان شمالی و کردستان می باشد. اطلاعات به دست آمده نشان دهنده ارتباط مستقیم بین تعداد پزشکان و تعداد داروساز در استان ها می باشد.

این مطالعه نشان داد به طور میانگین ۱/۳۱ واحد داروخانه (۱۰۲۴۴ واحد داروخانه) به ازای هر ۱۰ هزار نفر در کشور وجود دارد.

این نسبت در استان های مازندران، خراسان جنوبی، همدان، اصفهان بالاترین و در استان های هرمزگان و سیستان و بلوچستان پایین ترین حالت را دارا می باشند. در مورد تعداد داروخانه در هر ۱۰ هزار نفر کشور از توزیع عادلانه تری بهره مند می باشد. بیشترین اختلاف در میانگین سرانه تعداد داروخانه و داروساز در هر ۱۰ هزار نفر در کشور متعلق به استان تهران است. اطلاعات به دست آمده نشان دهنده ارتباط مستقیم بین سطح اقتصادی استان های کشور (درآمد ناخالص داخلی) با تعداد داروخانه در استان ها می باشد.

نتایج به دست آمده از بررسی آماری اطلاعات سازمان نظام پزشکی نشان دهنده نقش بیشتر مردان در صحنه داروسازی کشور با ۵۳/۱ درصد از کل داروسازان کشور می باشد. البته این نسبت در کشور بسیار متفاوت می باشد و از اراک با ۶۰ درصد داروساز زن در سیستان و بلوچستان با ۲۷/۹ درصد داروساز زن متغیر است (میانگین جهانی ۵۴/۹ درصد داروساز زن) اطلاعات به دست آمده نشان دهنده عدم وجود ارتباط بین سطح اقتصادی استان های کشور (درآمد ناخالص داخلی) با تعداد داروسازان زن در استان های می باشد.

بالاترین اشتغال داروسازان در ایران در شرایط فعلی در داروخانه های شهری با ۷۸/۳۹ درصد می باشد که این رقم بسیار بالاتر از میانگین جهانی با ۵۵ درصد می باشد.

در آفق ۱۴۰۴ و براساس پیش بینی های نهادهای مرتبط با اشتغال داروسازان میزان سرانه داروساز در کشور باید به ۳/۵۳ نفر در هر ۱۰ هزار نفر برسد. براساس در نظر گرفتن ۹۵ درصد فارغ التحصیل از میانگین ۱۰۰۰ نفر پذیرش سالانه و در نظر گرفتن دوره تحصیل ۶ ساله و نیز رشد جمعیت سالانه ۱/۱۱ درصدی جمعیت تعداد داروساز در هر ۱۰ هزار نفر جمعیت تا سال ۱۴۰۴ به ۴/۳۴ نفر در هر ۱۰ هزار نفر برابر با ۳۸۱۸۷ داروساز خواهد رسید (ورود داروساز به کشور و خروج به دلیل مهاجرت در این مطالعه برابر در نظر گرفته شد).

این تعداد داروساز بالاتر از پیشبینی نیاز کشور در مطالعه قبلی (سال ۱۳۸۹) صورت گرفته شده در فرهنگستان علوم پزشکی می باشد (۳/۲ نفر در هر ۱۰ هزار نفر). این تعداد داروساز همچنین بالاتر از پیش بینی نهادهای مرتبط با اشتغال داروسازان تا سال ۱۴۰۴ می باشد (۳/۳۱ نفر در هر ۱۰ هزار نفر برابر ۲۹۱۰۶ نفر داروساز). با توجه به نتایج به دست آمده با ادامه روند فعلی و مطابق با پیش بینی نیاز نهادهای مرتبط با اشتغال داروسازان و نیز تعداد فارغ التحصیلان داروسازی در کشور تا سال ۱۴۰۴ کشور ۳۸۱۸۷ نفر داروساز خواهد داشت.

کلیدواژه: پیش بینی، داروساز، داروخانه، نظام سلامت، ۱۴۰۴.

